

■ Ceny elektřiny

Jaroslav Míl
autori@hn.cz

Není skutečný důvod pro zvýšení ceny elektrické energie

V minulých dnech se rozpoutala debata a hodnocení návrhu Energetického regulačního úřadu (ERÚ) o regulovaných cenách energií. Řada komentářů se shodla, že to je daň za Green Deal. Své tvrzení podporují argumenty: že ceny elektrické energie musí být i do budoucna vysoké, protože řešíme globální oteplování, nebo že energetici zaspali a musíme si zvyknout na nové, realitě odpovídající vysoké ceny, resp. že trhy jsou nervózní a na burze se to projevuje. Většinou se ale jedná o polopravdy. Otázka, která se nabízí, je: „Co s tím a jaký bude další vývoj?“

Evropa se vydala cestou pokrytí nákladů na změny v energetice podle německého vzoru. A to za peníze daňových poplatníků a spotřebitelů. Místo trhu, kde mezi sebou soupeří různé technologie a podnikatelské modely energetických společností, máme tzv. společný trh, kde mezi sebou soupeří jednotlivé státy. Vítězství je určeno jejich geografickou polohou, lidnatostí, kapitálovou silou a především výší a úrovní maskování dotací na činnost svých energetických šampionů.

Na trhu dotací hradí náklady občané států jako koneční odběratelé energií, a protože to nestačí, rovněž jako plátcí daní. Zisk z dodávek energií naopak zůstává u dodavatelských firem, u vlastníků komoditních burz, různých překupníků, obchodníků s energiemi atd. Jedinou podmínkou je splnění evropské legislativy, ustanovení národní legislativy, podmínek dotačních programů a využití politicky určené ekotechnologie. V naší zemi se to velmi dobře definovalo jako socializace nákladů a privatizace zisků. Rizika volatilitních cen se přenesla prostřednictvím PPA kontraktů na spotřebitele. Rizika podnikatelských projektů se přenesla formou CFD kontraktů na stát.

A tak se cena elektrické energie stala v rámci EU nástrojem ovlivňování konkurenceschopnosti v jednotlivých zemích. Postoj Německa vůči Francii a dalším evropským zemím z minulého týdne je toho jasným dokladem.

Oteplování a dopad na životní prostředí jsou globální problém a představa, že to jde efektivně ovlivnit pouze na úrovni Evropy, je scetná. Informace o pokračující výstavbě uhelných elektrárn na jiných kontinentech, které svým výkonem násobně překračují ukončované výroby v Evropě, jsou zlehčovány.

Vysoké ceny elektřiny

Vysoké ceny elektrické energie jsou přímým důsledkem toho, že si politikové pod heslem „Transformace energetiky“ začali z tohoto řetězce vyzobávat jeho jednotlivé části. Za peníze spotřebitelů je chtějí měnit v zájmu „vyšších cílů“, avšak mnohdy pouze v zájmu dodavatelských firem s cílem zajistit jim další zakázky.

Výsledek se nyní dostavil, neboť při pouhých cca 2500 MW instalovaného výkonu v České republice ve fotovoltaice (FVE) se cena za distribuci, přenos elektrické energie, jistič a systémové služby soustavy dramaticky zvyšuje. Absurdní je, že náklady platí všichni, tedy nejen ti, kdo zdražení způsobují a mají z něj ekonomický benefit.

Životnímu prostředí tím nepomůžeme, viz zpráva UNECE z roku 2021. Navíc budeme muset investovat do plynových a paroplynových zdrojů, protože fotovoltaika vyrábí jen cca 11 procent potřebného času. Nárůst FVE na 15 tisíc MW instalovaného výkonu do roku

2030 předpokládá ČEZ, na 20 tisíc MW okolo roku 2040 si přeje MŽP. V létě je potřebný výkon k zajištění provozu energetického systému pouhých 4500 MW. I kdyby se zvýšil na 7000 MW, kam ve slunečných dnech umístíme výkon 20 tisíc MW ve FVE, v případě větrných dnů i 1500 až 3000 MW ve VTE a dalších cca 4000 až 6000 MW v provozovaných jaderných elektrárnách?

To nemluvíme o tzv. vynucené výrobě v závodních elektrárnách a u dodavatelů tepla pro velké městské aglomerace. Je evidentní, že lidem, kteří si pořídili FVE, bude distributor muset v takové situaci elektrárny odpojovat. Z titulu zcela neuváženého investování ve výši minimálně 1100 miliard Kč do OZE, dále cca 40 miliard Kč za nové plynové a paroplynové zdroje o celkovém výkonu cca 3000 MW, které musí stabilizovat soustavu v době, kdy nestabilní zdroje nefungují, a řádově 150 až 300 miliard vyvolaných investic do distribučních soustav a přenosové soustavy, budujeme velmi nestabilní systém, který sníží komfort spotřebitelů a v konečném důsledku ještě více zatíží na životní prostředí.

Jak to napravit? Prvním krokem k nápravě je výpočet konečných cen pro spotřebitele, analýza konkurenceschopnosti evropské ekonomiky, sociálních dopadů, vyčíslení snížení globálních emisí CO₂ a zastavení obchodování

Naše ceny by se měly odvíjet od výrobních nákladů energetického mixu v ČR, a ne od uměle stanovených limitů.

s emisními povolenkami formou spekulací. Teprve po seznámení s celkovým přínosem pro obyvatelstvo žijící v EU a získáním jejich podpory, redefinování Green Dealu v oblasti energetiky, dopravy a bydlení. Potřebujeme stav, kdy dodávka elektrické energie bude spolehlivou službou za ekonomické náklady, bez dotací na úkor dalších generací. Kdy spotřebitel nebude v rámci regulovaných cen platit za vícenásobné náklady soustavy vyvolané někým jiným.

Není důvod zvyšovat ceny elektrické energie. Platby za regulované služby a poplatky je možné rozložit do dvou či tří let. Zároveň je nezbytné prověřit, zda se jedná o investice, které již proběhly, a zda tam nejsou zahrnuty i další plánované. V neposlední řadě by měla být znovu hodnocena rentabilita aktiv v distribuci a přenosu. Jde o investice v podstatě snulovým rizikem pro investora. V regulačním období do roku 2020, v době, kdy banky poskytovaly hypotéky za méně než dvě procenta, byl WACC 7,95 procenta před daní.

Co se silové složky energie týče, tvrzení, že existuje povinnost obchodovat na burze v Lipsku a že v EU funguje evropský transparentní trh, snad už nikdo nevěří. Povinnost obchodovat na burze nebyla a není. Povinnost mít ceny burzy uvedené jako referenční v dodavatelských kontraktech také ne. Že hlavní příčinou byl vojenský útok na Ukrajinu, také neplatí.

To, že evropský trh neexistuje, je dáno tím, že nemá dostatečné přenosové kapacity. Tak jako my nemůžeme dovážet tzv. levný proud z německých off-shore VTE (levný je dočasně, a to proto, že je dotován), tak není možné vyvézt všechnu elektřinu z Česka. Existovaly a existují pouze oddělené obchodní zóny se svými vnitřními pravidly.

Nemusíme následovat německý vývoj

V současné době probíhá v rámci EU takzvaný dialog, tedy dohadování o redefinování podmínek na trhu mezi komisí, Radou EU a Evropským parlamentem. Je neskutečné, jaký tlak ti, kteří mají největší zisky a nulovou zodpovědnost, vyvíjí, tak aby jim řada politiků a úředníků „šla na ruku“. Naše jaderné elektrárny vyrábí za jedny z nejnižších nákladů v Evropě. Jsou a mají být základním kamenem cenové stability v ČR. Uhlé elektrárny mají jedny z nejlevnějších vstupů na našem kontinentu a jejich největší nákladovou položku tvoří manipulovaná cena emisních povolenek. Už proto není důvod, aby ceny silové elektřiny pro spotřebitele byly na úrovni 3,5 až 4,5 Kč/kWh nebo na úrovni vládního stropu.

Chtít po německých politikách, aby dnes sdělili národu, že platí dvakrát více za elektrickou energii, než je potřebné, je nereálný požadavek. Po pochybení ve vztahu k Rusku, Číně, v migrační politice by to bylo čtvrté pochybení v krátkém čase. Aby Německo nezačalo prohrávat svoji dominanci i v Evropě, tak do řešení jejich problému zahrnuje i své sousedy.

Minulý týden navíc Německo schválilo další stovky miliard podpory pro své firmy s tím, že zcela dosud ignorovalo EK. Německo si vyjednalo i kapacitní mechanismy na uhlé a plynové zdroje. Česká republika promarnila příležitost zhruba před pěti lety, kdy to šlo provést.

Jde to napravit, jsme oddělenou obchodní zónou a nemusíme slepě následovat německý vývoj, jak nám je tvrzeno. Naše ceny by se měly odvíjet od výrobních nákladů energetického mixu v ČR, a ne od uměle stanovených limitů.

Náš zákon o opatřeních k přechodu k nízkoemisní energetice z roku 2021 zajišťuje, že spotřebitelé by neměli být manipulacemi na tzv. trhu poškozování a tato cena by pro ně měla být referenční. Stačí dle zmíněného zákona pouze ustanovit státního obchodníka. Proč se tak přes všemožná prohlášení a sliby ještě nestalo? Proč si nevezmeme za vzor maastrichtská kritéria a proč pro vstup do společného energetického prostoru neprosadíme povinnost dostatečné výrobní kapacity a dlouhodobých kontraktů? Každý stát by musel doložit Evropské komisi, že má zajištěnou dodávku a elektrické energie pokrývající jeho spotřebu z 80 procent na minimálně 20 let dopředu, na deset let z 90 procent a na pět let z 95 až 100 procent predikovatelného vývoje.

Pokud bude Evropská komise Německu umožňovat ekonomickou kolonizaci sousedů, musíme prosadit využití krizových opatření a místo dotací a zadlužování dalších generací odvíjet cenu elektřiny v Česku od výrobních nákladů a přiměřeného zisku energetického mixu v dané obchodní zóně, kterou je naše země. Jedině toto je cesta, jak bez dotací udržet konkurenceschopnost českého průmyslu.

Autor je bývalý zmocněnec pro jadernou energetiku a někdejší šéf společnosti ČEZ

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

REDAKCE: 233 071 111
 REDAKCE@HN.CZ
 PŘEDPLATNÉ: 217 777 888
 ADRESA:
 PERNEROVA 673/47,
 186 00 PRAHA 8

Vydává Economia, a.s.,
 IČO 28191226

• Šéfredaktor
 Hospodářských novin
 Jaroslav Mašek

• Zástupci šéfredaktora
 Milan Mikulka, Petr Honzejek,
 Michaela Ryšavá

• Manažer redakce
 Martin Denemark

• Názory Petr Honzejek

• Analytik HN Martin Ehl

• Domáci Michaela Ryšavá

• Zahraničí Tomáš Procházka

• Ekonomika Milan Mikulka

• Víkend Tomáš Procházka

• PročNe Gabriela Marešová

• Vedoucí vizuálního
 oddělení Matej Slávik

• Zlom Zdeněk Fried

• Autor layoutu HN
 Jan Vyhnanek

• E-MAILY:
 jmeno.prijmeni@hn.cz

• PŘEDPLATNÉ
 tel.: 217 777 888,
 predplatne@economia.cz

• INZERCE:
 inzerce@economia.cz

• MARKETING:
 Eva Došková,
 eva.doskova@economia.cz

• PŘÍJEM INZERCE
 tel.: 233 073 169, 233 071 216

Hospodářské noviny používají
 zpravodajství agentur
 ČTK a Thomson Reuters.

• Tiskne: Czech Print Center –
 tiskárna Praha a Ostrava

• Četnost vydání:
 pondělí až pátek,
 místo vydání Praha

Autorská práva vykonává
 vydavatel. Jakékoli užití
 částí nebo celku, zejména
 rozmnožování a šíření
 jakýmkoli způsobem
 (mechanickým nebo
 elektronickým) i v jiném
 než českém jazyce
 bez písemného svolení
 vydavatele je zakázáno

Jednotlivé složky HN jsou
 samostatně neprodejné.

© 2023 Economia, a.s.

Ročník LXVII

Nevyžádané příspěvky
 se nevracejí

MK ČR E 4689

Audit nákladů: ABC ČR.

Hospodářské noviny
 ISSN 0862-9587 (Print)

Hospodářské noviny
 ISSN 2787-950X (Online)

Internet www.hn.cz